

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СЯЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 43 (1006)

Субота, 23 кастрычніка 1954 года

Цана 50 кап.

Пачэсная задача мастакоў

Рэспубліканская мастацкая выстаўка мінулага года была звычайным этапам у творчым жыцці беларускіх мастакоў. Яна падагуляла даволі значны дасягненні мастроў вывучэння мастацтва, паказала іх імкненне да авалодання метадам сацыялістычнага рэалізму і разам з тым — выявіла недастатковае, а часам проста слабае майстэрства многіх твораў.

Грамадскае нашай стацыі справядліва ўказала на шматлікія недахопы ў многіх творах беларускіх мастакоў. Прычыны гэтых недахопаў выявіліся з той цэлай абмежаванасці, заанізаванасці і самазаанізаванасці, якія да нядаўняга часу панавалі ў Савязе мастакоў БССР. Трэба сказаць, што Савяз у цэлым зрабіў прайлітычны вывады з крытыкі яго дзейнасці. На сваім з'ездзе беларускія мастакі розна крытыкавалі работу праўлення Савюза, смела і прынцыпова ставіліся да недахопаў сваёй творчасці.

Якія-ж вывады зрабілі для сабе беларускія мастакі пасля абмеркавання іх творчасці на выстаўцы і з'ездзе? Многія з іх значна павялічылі патрабавальнасць да сваёй творчасці. Нават такі вопытны майстар жывапісу, як В. Волкаў, крытычна наставіўся да свайго палатна «Мінск. 3 ліпеня 1944 года» і прыгараўваў яго. Улічыў шматлікія крытычныя заўвагі на сваёй кампазіцыі «Па даручэнню лясніцкага ЦК» і мастак Н. Воранаў, які таксама працаваў ва гэтым напрамку.

Але самым важным з'яўляецца тое, што павялічылася творчая актыўнасць беларускіх мастакоў. Больш частка іх закончыла цэлы рад твораў жывапісу і скульптуры. Многія мастакі прывіталі сваю творчасць тэмамі, якія вынікнулі з пленуму ЦК БССР на пытанніх развіцця сельскай гаспадаркі. Над гэтымі тэмамі працавалі і працуюць сёння мастакі Ткачова, Крахалеў, Вязоўскі, Зайцаў, Шыбеніў, Гугель і інш. Іх зацікаўленасць жыццём калгаснай вёскі сведчыць аб правільным і глыбокім разуменні ідэйных задач сацыялістычнага мастацтва. Трэба спадзявацца, што мастакі мабільна зусім сваё майстэрства, каб іх палотны былі вартымі выбраным тэмам. Гэта тым больш важна, што многія з іх твораў павінны быць экспаніраваны на дзяржаўнай выстаўцы ў Маскве, да якой рыхтуецца работнікі літаратуры і мастацтва нашай рэспублікі.

Перад новым праўленнем Савюза і перад усеі арганізацыяй беларускіх мастакоў стаіць найважнейшая адказнасць: задача з усяго багацця твораў выяўленага мастацтва, якія з'явіліся за пасляваенны час, выбраць для выстаўкі такія, што найбольш поўна характарызаваць сабой творчасць беларускіх мастакоў і ншчадна адхіляць твораў, у якіх ёсць элементы натуралізму, фармалізму, наогул — слабыя па ідэйнаму і мастацкаму вырашэнню.

Адбор карцін і скульптур на выстаўку — зараз самая галоўная і, бадай, самая складаная задача. І неабходна, каб яна вырашалася праўленнем і мастацкім фондам з улікам самай шырокай калектыўнай думкі мастакоў.

Адным з важнейшых мерапрыемстваў арганізацыі калектыўнай думкі павінны быць індывідуальныя выстаўкі мастакоў з шырокім абмеркаваннем іх на творчым актыве. Праўленне Савюза вызначыла план такіх выставак і нават прыступіла да яго ажыццяўлення. Так, у Мінску ўжо адбылася персанальная выстаўка пейзажаў Н. Дучыцы. Але ўжо ў самым пачатку гэтай вельмі карыснай справы выявілася неразуменне той асноўнай мэты, якая павінна стаць перад кожнай персанальнай выстаўкай. На першае, на выстаўцы павінна экспаніравацца амаль усе, што было створана мастаком за пэўны перыяд яго жыцця, уключаючы малазначныя, недапрацаваныя і выпадковыя твораў. Значная колькасць неабавязковых і слабых твораў перашкаджала вызначыць асноўную лінію творчага шляху мастака. Па-другое, абмеркаванне выстаўкі на творчым актыве не

ператварылася ў сур'ёзную прынцыповую размову аб пейзажным жывапісу, як гэта магло быць чакаць. Размова звязалася да агульнай ацэнкі выстаўленых твораў без усялякай спробы паставіць істотныя творчыя пытанні беларускага жывапісу. А без вырашэння гэтых пытанняў марнімі будзе усялякая спроба актывізаваць творчую думку мастацкай грамадскасці.

У лістападзе гэтага года ў Мінску адкрываецца выстаўка твораў мастакоў, якія жывуць у абласцях рэспублікі. Гэта таксама надзвычай важнае мерапрыемства, якое даць магчымасць папоўніць іх твораў дзяржаўную выстаўку.

У нашым выяўленым мастацтве расце здольнасць і працавітая моладзь, і на выстаўцы павінны знайсці сваё месца твора маладых жывапісцаў і скульптураў. Імі зроблена ўжо нямала і асабліва ў жанры скульптуры, якая на апошніх мастацкіх выстаўках не вызначалася багаццем і рознастайнасцю.

У гэты год дае шырокія магчымасці праўленню Савюза мастакоў паставіць і вырашыць многа творчых пытанняў і, самае галоўнае — выбраць твораў, найбольш вартыя паказу ў Маскве.

Трэба яшчэ мець на ўвазе, што пасля Масквы выстаўка павінна быць паказана ў стацыі нашай рэспублікі. А гэта абавязвае праўленне Савюза арганізаваць так, каб набегнуць паўночнага паказу твораў, якія паказваліся ў Мінску ў мінулым годзе.

Але было-б няправільным абмежавацца паказам дзяржаўнай выстаўкі толькі ў Мінску. Яны трэба паказаць і ў абласцях, і ў раённых цэнтрах рэспублікі. Пачатак перасоўных выставак паказаны. Так, мінулагадня рэспубліканская выстаўка была паказана ў Гомелі.

Вельмі карыснае ініцыятыўнае правілі карціннай галерэя і рэдакцыя часопіса «Вожык», надаўшы перасоўную выстаўку сатырычных малюнкаў і ілюстрацый у калгасе імя Дзержынскага Слуцкага раёна. Ці трэба даказаць, наколькі гэта цікава і важна для калгасных гледачоў. Ёсць усе магчымасці, каб зрабіць некалькі перасоўных выставак карцін або іх рэпродуцыі і пераслаць іх з раёна ў раён ці нават з калгаса ў калгас. Раённы пленум ЦК БССР па сельскай гаспадарцы абавязвае і Савяз мастакоў прыняць актыўны ўдзел у культурнай працы на вёсцы.

Паказ прафесійнага выяўленага мастацтва ў Маскве будзе ў пэўнай ступені аднабаковым, калі яго не дапоўніць выстаўка твораў народнай мастацкай самадзейнасці. Арганізацыя яе таксама патрабуе значнага часу і сіл, але і на сённяшні дзень у Рэспубліканскім Доме народнай творчасці яшчэ няма плана гэтай выстаўкі.

Дарэчы сказаць, у Мінску даўно пара ўжо мець поруч з карціннай галерэяй стаўную выстаўку народнай творчасці і народнага мастацкага рамства, якая ёсць амаль у кожнай рэспубліцы. І вельмі даўно, што ў новым будынку карціннай галерэі не прадугаджана адпаведная зала для такой выстаўкі. Праект галерэі рабіўся без уліку перспектывы росту прафесійнага і самадзейнага мастацтва Беларусі, без уліку ўзрастання сувязей з мастацтвам брацкіх народаў. Будзь-жа рабіцца абменныя выстаўкі з іншымі рэспублікамі, не выключаючы магчымасці, што ў Мінску будзе перасоўная выстаўка ўсесаюзнага значэння, а месца для іх экспаніцыі ў новым будынку карціннай галерэі няма.

Рыхтуючыся да дэкады, Савяз мастакоў павінен абмеркаваць перспектывы свайго далейшага творчага і арганізацыйнага жыцця, рацыянальна скарыстаць усе тыя магчымасці, якія даюць Комуністычная партыя і Савяз Урад для паспяховага развіцця сацыялістычнай культуры.

Выстаўка народнай творчасці ў Брэсце

У гэтым годзе ў раёне раённа Брэсцкай вобласці праведзены раённыя мастацкія выстаўкі, што дало магчымасць выявіць цэлы рад новых майстроў. На выстаўцы ў Калінінцы ўпершыню выступілі здольныя разабраць на дрэву калгаснік Іван Луж. Яго работы — партреты Г. М. Маленкова, Н. М. Шверніка, І. В. Мічуріна, карціна «Самбайн на калгасным полі» — з'яўляюцца несумненнай творчай удачай. І Шахаловіч, які таксама ўпершыню ўдзельнічаў у выстаўцы, напісаў цікавую карціну «Зубры ў Беларускай пущы».

На выстаўцы ў Шарашове выступіла са сваімі работамі ткачыня-калгасніца Л. Находка. Яе шэражныя дыяны вызначаюцца яркасцю і рознастайнасцю малюнкаў.

У Давыд-Гарадочкі раёне на выстаўцы выявіўся новы майстар А. Грычык. Малазначная шкатулка, зробленая ім з саломы, складаная па тэхніцы выкавання і цікавая па колеру і малюнку.

Правадзеныя раённыя выстаўкі дало магчымасць адбраць лепшыя ўзоры народнай творчасці для сёмай абласной выстаўкі твораў самадзейных майстроў, якая адкрылася нядаўна ў Брэсце.

У раздзеле жывапісу было 150 работ. Сярод іх трэба адзначыць карціну І. Дзіла «Вітнічы сад», выкананую ў рэалістычным тоне, што сведчыць аб здольнасці маладога мастака; карціну чыгуначніка з Дамачэўскага раёна К. Петручка «Украіна сяла». Цікавыя таксама акварэльныя работы І. Дарафенкі з Кобрына і мастак Сымон з Давыд-Гарадочкага раёна і інш.

Вялікае месца ў раздзеле жывапісу адведзена работам навучніцкай студыі абласнога Дома народнай творчасці. Імі прадстаўлена больш 100 работ жывапісу і графікі.

Некаторыя навучніцы студыі дамагліся значнага творчага росту і перайшлі ад вучэбных работ, эцюдных замалёвак да

творчых работ. Студэнт Селіхаў прадставіў кампазіцыйную карціну «Абаронцы Брэсцкай крэпасці», якая выдзяляе цікавыя здольнасці маладога мастака.

Радаснае ўражанне на выстаўцы робяць дыяны і ацэнка вырабы. Тут ёсць рознастайнасць беларускіх арнаментаў з добрым спалучэннем яркіх фарбаў — блакітнай з зялёнай, аранжавай з чырвонай і г. д.

Больш 40 дыяноў, навідак, абрусцоў, пакрытаў прадставілі майстры-калгасніцы. З іх у першую чаргу трэба адзначыць работы калгасніцы А. Свалковіч і Г. Верайскай (Калінінскі раён), В. Селіцай (Яльчынскі раён), Н. Каліхавіч (Высокаўскі раён) і рад іншых.

У раздзеле вышыўкі цікавыя работы адной з лепшых вышыўальніц вобласці М. Кіндраў (Баранавічы). Выкананая ёю карціна «Новая вёска» з'яўляецца творчым поспехам вышыўальніцы.

Добра выканані партреты В. І. Леніна і І. В. Сталіна вышыўальніцы Е. Перцічнай і К. Гаўрылава (Брэст).

Асабліва трэба адзначыць работу машынавышыўкі «Масква — сэрца Радзімы», прадстаўленую хатняй гаспадыняй Врэйа С. Шкунавой.

Экспаніруюцца партреты Максіма Горкага і Янкі Купалы, зробленыя адным з лепшых чыравнодраўшчыкаў вобласці — стolarарцелі «Станіслава» Д. Сакажынскім (Брэст). Майстар умела скарыстаў прыгажосць паверхні і колеру дрэва, што дазволіла стварыць мастацкі каштоўны твора.

Асабліва удачай майстра з'яўляецца партрэт Янкі Купалы.

Выстаўка паказала значны творчы рост самадзейных майстроў, якія зоймуць належнае месца на будучай Рэспубліканскай выстаўцы выяўленага і прыкладнага мастацтва.

В. ВОЛКАЎ.

ХРОНІКА КУЛЬТУРНАГА ЖЫЦЦЯ

Да вялікай гадавіны

Да 37-га гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі мастацкі самадзейны калектыў Чэркаўскага вучылішча механізацыі сельскай гаспадаркі № 20 рыхтуе святочны канцэрт. Будучы паказаны невялікія п'есы — «Жывы прыклад», «Хто яна». Выступяць хор, чыгальнікі і дэкламаты.

В. ЯРМОЛЕНКА.

За поўгода — 17 канцэртаў

Далёка за межамі соўгаса вядомы калектыў мастацкай самадзейнасці соўгаса «Дзесяцігоддзе БССР» Любанскага раёна. Неаднаразова калектыў займаў першы месца на раённых аглядах мастацкай самадзейнасці, удзельнічаў у абласных аглядах. Паватай і поспехам карыстаецца 60-гадовы рабочы Д. Бяшкоўскі, які выступае з мастацкім чытаннем баяк і сатырычных вершаў Кандрата Крапівы.

Асабліва актывізавалася работа калектыўнага гэтага года з прыходам у соўгас у якасці загадчыка клуба Н. Буранава. Ён працуе ў гэтай галіне ўжо 11 год і з'яўляецца ініцыятывым і умелым кіраўніком.

Калектыў аслугоўвае не толькі рабочых і служачых свайго соўгаса, але робіць частыя выезды і ў суседнія калгасы. Былі дадзены канцэрты ў калгасах імя Кірава, імя Леніна, «Зара Палесся» Старобінскага раёна, у суседнім падшэфным калгасе імя БВА Любанскага раёна. Калгаснікі цёпла сустракалі і праводзілі самадзейных артыстаў і прасілі часцей прыязджаць да іх.

А. ВЕРАМЕЙЧЫК.

Актыўны на распаўсюджванні друку

У Судзілаўскім і Руднянскім паветавых аддзяленнях дружна і арганізавана ідзе падпіска на перыядычны друк на 1955 год. Добра працуюць лістаносы Судзілаўскага сельсавета Ягор Судзілаўскі і Ганна Салоніна. Яны ахапілі падпіскай кожны калгасны двор у сваёй брыгадзе.

Паштагільт т. Бісаўка з калгаса імя Варашылава Руднянскага сельсавета правяла падпіску на 60 розных газет і 20 часопісаў. Грамадскія распаўсюджвальнікі друку Лідзія і Соф'я Судзілаўскія па калгасу імя Калініна Судзілаўскага сельсавета падпісалі калгаснікам на 90 розных газет і часопісаў.

М. ЗАСТОЛЬСКІ.

Лекцыі на заводзе

Для калектыву рабочых, інжынерна-тэхнічных работнікаў і служачых завода «Гомсельмаш» рэгулярна чытаюцца лекцыі і даклады.

Шырокае кола машынабудаўнікоў прыцягнула лекцыя на тэму «Пераадоленне перажыткаў капіталізму ў свядомасці людзей — важнейшая задача Комуністычнага выхавання», прычытаная членам Таварыства па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў тав. Баркан.

З дакладамі «Аб міжнародным становішчы» выступілі лектар ЦК Комуністычнай партыі Беларусі тав. Каспяровіч і начальнік аддзела культдасвету Міністэрства культуры БССР тав. Кукуншкі.

«Марксізм-ленінізм аб рэлігіі» — з такой лекцыяй у чырвоных кутках цэхаў прадрывства выступіў член прэзідыума Беларускага рэспубліканскага праўлення Таварыства па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў тав. Яблагаў.

З цікавага машынабудаўніцкага праслухалі лекцыю «Мараліны воблік сацыялістычнага чалавека», прычытаную работнікам Міністэрства культуры БССР тав. Краўцовым.

У сувязі з Другім з'ездам пісьменнікаў СССР на заводзе намячана правесці рад лекцый на літаратурныя тэмы.

В. СЯМЕНАЎ.

Радзі ў калгасе

— Увага! Гаворыць калгасны радыёвузел! — гэтыя словы можа чуць штодзёна на раніцу ў ўсіх дамах хлебабарцаў сельсавета імя Кірава Старадубінскага сельсавета Жлобінскага раёна. Калгасны дыктар у апошніх паведамленнях змястоўна расказвае аб ходзе гаспадарчых работ у калгасе за мінулы дзень.

Такое мерапрыемства стала магчыма толькі з поўнай радыёфікацыяй калгаса. За апошні час у дамах членаў арцелі ўстаноўлена больш 450 радыёкропак.

У раёне ёсць некалькі поўнаасця радыёфікаваных калгасаў. Сярод іх — сельсавет арцелі «Воляная праца», імя Молатава і іншыя.

Сёла пачаў працаваць новы радыёвузел у калгасе імя Свердлова. За апошні час у калгасе імя ўстаноўлена каля 850 радыёкропак.

Д. ЗІНГЕР.

Новыя вершы

Пімен ПАНЧАНКА

Ля падножжа Алатау

«Будзе хутка Ілі, — мне казалі... Калі Дзень мінуў і не ўбачыў ракі той Ілі, Я ў казах старога трывожжа спытаў: — Колькі-ж трэба мне ехаць да гор Алатау?»

— Дзень і ноч, Дзень і ноч Стэпам сонечным кроць, Каб дайся да ракі — Шчы спэтрэбіна ноч. Каб прастор Казахстана увесь аблінець, Трэба беркута крылы магутныя мець, Гэта мне расказаў магілёўскі юнак: Навасёлу прастору дайся ў знак...

Я на крылах другіх па-над стэпам ляцелі, Стэп злаваясь то шэрэм, то увесь залацеў, То, завораны, сляз, як чорны дыван, То зліваўся ён з небам, як сіні туман. Раптам шлах зашляпілі хрыбты Алатау, Ля падножжа — у яблынях, Алама-Ата. Я ад Мінска паклон перадаць табе рад І народу твайму, Горад-сад, Горад-брат!

Я ніколі не бачыў такіх гарадоў, Дзе-б у кожным квартале — па сарак садоў, Дзе гудуць трактары Ад зары да зары. Просіць стэп чалавека: — Хутчэй заары! — Вось збіру ураджай — заары, не прасі. Вуць хваляецца мова пшаніцы: скасі!

Напісаў я нямала пра гай ды пра бор, Трэба сёння бліжэй мне падацца да гор. Можна гэтыя горы прыслілі мне? — Пікі белых вяршынь у дымку, нібы ў сне. Гімалайскае ёлі ўзбіраюцца ўверх На завоблачныя нейкі трохсты паверх. І авечкі пацуца на схілах крутых — Як маленькае воблачка, кожная з іх. Чабаны раскладоў пад хмарай агні... Цішыня навакол і няма пішынь, Бо калкоча пагрозна на скалах рака І разносіць свой зван па малых арыках. І вёсца дарога. Куды? — не пытай: Зразумела і так — у Народны Кітай.

Ля падножжа Алатау

А назаўтра з кагортаю таварышоў Пакалініца магіле Джамбула прышоў. У высокім шатры спіць бяссмертны акян — Верны друг чабаноў, іх аднаешны сын. Пад журботным узорам, выдасякі звязоў Зіла ластаўка на маўляеі гняздо. Ён калісьці дзючыну-красуню хахаў, Тласты бай яго ластаўку сілай забраў. Аніколі Джамбула супакою не меў, Геўны голас акына па стэпах грывеў. І разносілі ластаўкі песні яго Ад Тянь-шанскіх сцягоў Да марскіх берагоў. Шчасце ў юрту прышло — скінуў з плеч ён гады, І да самай труны быў Джамбул малады...

Ля падножжа Алатау

Сіратліва вісьць у музеі дамбра, Што звінела заўсёды звачэй серабра. Спі, Джамбуле, пад шлохх зялёных галін, Твая песня жыве, наш вялікі акян!

Вось і рэстачы час нечакана прабіў...

Казахстан, я цябе ад душы памаю! І калі я скажу, што за шум арыкоў І за гордае звынне тваё леднікоў, — Я не прадуў скажу, Не ўсю прадуў скажу. І калі я скажу: за густыя сады, За Балхаш і за заравы Караганды, — Я не прадуў скажу, Не ўсю прадуў скажу.

Палюбіў я цябе за сардэчны народ, Што пачаў найвялікшым за шчасце паход Палюбіў і палатак паходных радзі: На іх месцы пачуць гаманіць гараты, Веру: працай сваёю узвысіцца ты, Як над стэпам бяскрайнім Тянь-Шаня хрыбты.

Песня

Не пайду я у бярэзнік: Там замнога вяселосці, Шмат праменяў там гарэзных На галіне кожнай гасціцы. Каб прайшоў я гэтым гаем, Сэрца зноўку-б зашчымела: Не забыў я, дарагая, — Ты гуляць любіла ў бясм.

Не пайду я у асінік, Бо асіны заліччуць, Як вясновае часнай Абдымаў тае я плечы. Цалаваў і твар і рукі, Як шалёны, напаслелак... Што асінам да разлукі! Не люблю я гэтых свядак. Абдыў сцяжнікі гаю, Падыду да гордых сонцаў: Там нішто не запятае Пра мой смутак невясёлы.

Дачка

Новы дом. Агарожа. На сцене ўзбіраецца мэль. Грамафоннымі трубамі — Жютыя кветкі настурцы. Стытым голасам трубіць Пад вішнямі спелымі мэль. І стары чалавек Пахаджае ў пацёртай тужурцы. Спахмурнелая жонка Журботна сядзіць над лістом, Падзэрона глядзіць, Як на пастку, на штэмпель паштовы: Дзе той край Кустанай, З-за якога пахінула дом Іх дачка, Праспяваўшы на ростань «Бывайце здаровы!»

Словы сардэчных прывітанняў

У сувязі з пяцігоддзем авіячэння Кітайскай Народнай Рэспублікі Савяз савецкіх пісьменнікаў Беларусі паслаў кітайскім пісьменнікам наступную тэлеграму: «Пекін. Савяз кітайскіх пісьменнікаў, Таварышу Мао Дуно.

Пісьменнікі Савецкай Беларусі ад усеі душы віншуюць вас, дарагі таварышы і сябры, з вялікім пацяняльным святам — пятай гадавінай Кітайскай Народнай Рэспублікі. Мы заўсёды з вамі мыслямі, думамі, сэрцамі. Сардэчна жадаем вам новых поспехаў у творчай працы, у стварэнні твораў, вартых гераічных спраў нашага вялікага народа, які пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі Кітая будзе новае жыццё, змагаецца за мір і дружбу паміж народамі.

САЮЗ СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАУ БЕЛАРУСКАЙ ССР.

На адрас ССР БССР з Пекіна атрымана наступная тэлеграма:

«Саюз савецкіх пісьменнікаў Беларускай ССР. Мінск.

Сардэчна дзякуем вам за віншаванні са святкам пятай гадавіны з дня ўтварэння Кітайскай Народнай Рэспублікі. Нашы кітайскія пісьменнікі павінны на прыкладу савецкіх пісьменнікаў імкнуцца стварыць такія твораў, якія дапамаглі-б справе будучыцтва сацыялізма на нашай радзіме і барацьбе за мір на ўсім свеце.

МАО ДУНЬ.

Каштоўная праца

Юр. ВАСІЛЬЕВ

Выйшаў у свет першы том «Гісторыі Беларускай ССР», які ахоплівае перыяд ад старажытнейшых часоў да лютэўскай буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі 1917 года ўключна. Кніга, падрыхтаваная Інстытутам гісторыі Акадэміі навук БССР, з'яўляецца калектыўнай працай, у стварэнні якой прынялі ўдзел работнікі рэдукацыйна-навуковай установы рэспублікі. Да амерыканізацыі кнігі былі прыцэпленыя вядучыя савецкія гісторыкі. Шырокі абмен думкамі аказаў вялікую дапамогу аўтарскаму калектыву і дазваляў стварыць цікавую і каштоўную працу па гісторыі беларускага народа.

Раздзелы I — XI расказваюць аб гісторыі беларускага народа са старажытнейшых часоў да пачатку распаду феадална-прыгоніцкага ладу і зараджання капіталістычных адносін. У раздзелах атрымала дакладнае асветленне сваясабытнае гістарычнае лёс беларускага народа, які ў канцы XIII — пачатку XIV стагоддзя аказаўся адарваным ад адзінакроўнага рускага народа ў выніку захопу захадне-рускіх зямель літоўскімі князямі. Пазней, у пачатку XVI стагоддзя, беларускі народ аказаўся пад прыгнётам польскіх феадалаў. У гэтых умовах адбывалася фарміраванне беларускай нацыянальнасці.

Разглядаючы гістарычныя падзеі ўказанай эпохі, аўтары кнігі падкрэсліваюць, што і ў гэтых найцікавейшых умовах беларускі народ, нагледзічы на шматлікія спробы захопнікаў вытэрціць з яго свядомасці думку аб роднасці з рускім народам, на працягу стагоддзяў не спыняў ушартаў і самаадданай барацьбы за ўз'яднанне з Расіяй, бачачы ў гэтым уз'яднанні надзейны залог свайго будучыні.

У кнізе добра паказана, як развівалася і мацнела братэрства рускага, беларускага і украінскага народаў у сумеснай узброенай барацьбе супраць імпэрыялістычных захопнікаў, якія імкнуліся расколкаваць адзінадушнае ўсходнеславянскае народаў, пазбавіць іх незалежнасці і свабоды, сфэрці з тварамі іх багату ў культуры.

У разглядаемых раздзелах, які і ва ўсёй кнізе ў цэлым, гісторыя Беларусі раскрыта як гісторыя народных мас — галоўнай сілы гістарычнага працэсу, стваральніка ўсіх матэрыяльных і духоўных каштоўнасцей. Аўтары кнігі ў строгай адпаведнасці з гістарычнай праўдай бачаць сутнасць гісторыі Беларусі ў тым шырокім руху народных мас, які з году ў год узмацняўся і быў накіраваны супраць феадална-прыгоніцкага (а пазней — капіталістычнага) і нацыянальнага прыгнёту і выказваў пераважнасць сіла народа, што ўзнімаўся на барацьбу за свабоду і шчасце.

Аб размаху і змесе гэтай барацьбы чытаць атрымае правільнае і глыбокае ўяўленне, пазнаёміўшыся з раздзеламі кнігі, у якіх расказваецца аб інтэлектуальнай і нацыянальнай руху беларускага сялянства і гарадскіх мас у XVI—XVIII стагоддзях. З вялікай цікавасцю чытаецца семі раздзел кнігі, насычаны багатым матэрыялам, які пераканальна і фактамі. Ён разгортвае перад чытачом хваляючы марціны слаўнай вызваленчай вайны беларускага і украінскага народаў у 1648—1654 гадах.

Спецыяльны раздзел кнігі прысвечаны ўз'яднанню Беларусі з Расіяй. Гэтая падзея канца XVIII стагоддзя была падрыхтаваная ўсёй вызваленчай барацьбой беларускага народа, якую ён вёў у цеснай савае і пры пастаяннай падтрымцы рускага народа, і з'явілася актам велізнага гістарычнага значэння. Уз'яднанне Беларусі з Расіяй, — гаворыцца ў кнізе, — было вялікім паваротам у гістарычным лёсе беларускага народа. Пасля шасцістагодняга гвалтоўнага адрыву ад вялікага рускага народа ён зноў уз'яднаўся з ім у адзінай дзяржаве. Гістарычны акт уз'яднання Беларусі з Расіяй аднавіў ужо ўзростанне ітарэсам шырокіх мас беларускага народа, яго адвечнаму імкненню з'яднацца з блізкімі яму па паходжанню, мове, культуры і гістарычнаму мінуламу, вялікім рускім народам.

У наступных раздзелах раскрыта працэс пераходу ад феадална-прыгоніцкага ладу і сярэднявечнага капіталістычных адносін. Гэтыя раздзелы, напісаны на аснове значнага, добра падбаранага, аб'ектыўнага фактычнага матэрыяла, дазваляюць чытачу атрымаць неабходнае ўяўленне аб становішчы капіталістычных адносін ва ўмовах Беларусі, аб тых працэсах, якія адбываліся ў той перыяд у эканоміцы краіны, ва ўзаемаадносінах паміж рознымі класамі. У гэтых жа раздзелах шырока асветлена атрыманая барацьба беларускага народа супраць феадална-прыгоніцкага прыгнёту, супраць імпэрыялістычных захопнікаў, якія вярталіся на незалежнасць Расіі. Так, апаздаючы аб Алчыннай вайне 1812 года, аўтары кнігі зорліва паказваюць актыўны ўдзел у гэтай вайне беларускага народа, які адказаў на нападлеонаўскае нашествя магутнымі размахам партызанскага руху, самаадданай узброенай барацьбой супраць захопнікаў.

Пасля рэформы 1861 года развіццё капіталізму ў Беларусі пайшо хутчэй. У кнізе паказана, што грабніцкая рэформа не вырашыла неспрыяльных класавых супярэчнасцей паміж сялянствам — з аднаго боку, і памешчыкамі, якіх падтрымлівалі царызм, — з другога. Аб вострыя класавыя бітвы той эпохі расказвае змястоўны раздзел, прысвечаны паўстанню 1863 года.

«Гісторыя Беларускай ССР», том I. Пад рэдакцыяй В. Н. Первава, К. І. Шабуні, Л. С. Абендэрскага. Выдавецтва Акадэміі навук БССР, Мінск, 1954 г.

Значнае месца ў кнізе адведзена таму перыяду ў гісторыі Беларусі, які звязаны з пралетарскім этапам у вызваленчым руху народаў нашай краіны. Выступленне руху народаў класа Расіі на гістарычную арэну і пачатак яго рэвалюцыйнай барацьбы супраць самаўладства разглядаецца ў кнізе, як буйнейшы пераломны этап у гісторыі нашай Радзімы.

Вялікай вартасцю заклучных раздзелаў кнігі з'яўляецца разгляд рабочага руху ў Беларусі ў непарыўнай сувязі з агульнарасійскім рухам пралетарыату, з якім і барацьбой большавіцкай партыі — баявога правадыра працоўных мас Расіі. У кнізе на канкрэтным матэрыяле паказана тое выключнае значэнне, якое мела рэвалюцыйная барацьба рускага рабочага класа для лёсу рэвалюцыйнага руху беларускага народа.

У 90-х гг. XIX стагоддзя на прыкладу створанага В. І. Леніным «Саюза барацьбы за вызваленне рабочага класа» ў розных гарадах Беларусі ўзнікнулі першыя сацыял-дэмакратычныя арганізацыі. Прыезд В. І. Леніна ў Віленю ў 1895 годзе і яго гутаркі з мясцовымі сацыял-дэмакратамі, у ходзе якіх абмяркоўваліся важнейшыя пытанні рэвалюцыйнага руху, аказалі вялікі ўплыў на далейшае разгортванне дзейнасці беларускіх сацыял-дэмакратычных арганізацый. У кнізе прыводзіцца шматлікія факты, якія сведчаць аб сур'ёзным размаху рабочага руху Беларусі ў канцы XIX стагоддзя. У сакавіку 1898 г. у Мінску адбыўся першы з'езд РСДРП.

Старонкі кнігі, прысвечаныя характарыстыцы ўздыму рэвалюцыйнага руху ў пачатку XX стагоддзя, падводзяць чытача да падзей першай рускай рэвалюцыі. У справе згуртавання сіл рабочага класа, у барацьбе за марксісцкую партыю пралетарыята — падкрэсліваецца ў кнізе — выдатную ролю адыграла левінаская «Іскра». «Газета «Іскра» і левінінскія работы распаўсюджваліся ў Беларусі. Тут былі агенты і карэспандэнты «Іскры», якія прапагандавалі левінінскія ідэі, распаўсюджвалі газету, і наведвалі ўсіх карэспандэнцыйных аб важнейшых рэвалюцыйных падзеях у сваім раёне. У «Іскре» часта змяшчаліся карэспандэнцыйныя з буйных гарадоў і многіх мястэчак Беларусі». У Мінску і ў рэзе іншых беларускіх гарадоў працавалі групы іскраўцаў. Згуртаванне рабочага класа вакол большавіцкай суправаджалася ростам яго класавай свядомасці і рэвалюцыйнай энергіі, праходзіла ў абставінах жорсткай барацьбы з нацыяналістамі, бундэўцамі, меншавікамі і іншай агентурой буржуазіі.

На вялікім і цікавым матэрыяле асветляюцца ў кнізе падзеі рэвалюцыі 1905—1907 гг. Аўтарам удалося паказаць пераканальную карціну магутнага рэвалюцыйнага руху мас, накіраванага супраць памешчыкаў і капіталістаў, супраць царскага самаўладства. Падзеі рэвалюцыі 1905—1907 гг. разглядаюцца ў кнізе ў арганічнай сувязі з агульнарасійскім рэвалюцыйным рухам. «Масавыя рэвалюцыйныя выступленні рабочых у Беларусі і азначалі, што пралетарыят Беларусі з'яўляўся састаўнай часткай расійскага пралетарыята і быў цесна звязаны брацкімі вузмі класавай салідарнасці з рускім рабочым класам, які ішоў на часе рэвалюцыі».

Заклучныя раздзелы кнігі расказваюць аб рэакцыі, якая надыйшла пасля паражэння рэвалюцыі 1905—1907 гг., аб гадах новага рэвалюцыйнага ўздыму, аб ходзе першай сусветнай вайны. Кніга завяршаецца раздзелам, у якім зняшлі сваё асветленне падзеі лютэўскай буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі 1917 года.

У раздзелах кнігі, прысвечаных пралетарскаму перыяду ў вызваленчым руху народаў нашай краіны, аўтары з неабходнай паўнамоцтва адлюстравалі і рэвалюцыйны рух сялянскіх мас Беларусі, якія выступалі пад кіраўніцтвам рабочага класа. Сялянскаму рэвалюцыйнаму руху прысвечаны многія запамінальныя старонкі кнігі. Аднак ідэя саюза рабочага класа і сялянства і асабліва барацьба большавіцкага ўмацавання гэтага саюза ў многіх выніках раскрыта ў вельмі агульнай форме, без неабходнай канкрэтызацыі. Недаткова распрацаваны і раздзелы кнігі, якія расказваюць аб рэвалюцыйнай барацьбе большавіцкай у гадзі сталінскай рэакцыі і новага рэвалюцыйнага ўздыму.

У першым томе «Гісторыі Беларускай ССР» значнае месца адведзена гісторыі беларускай культуры. Раздзелы кнігі, якія расказваюць аб развіцці беларускай культуры, напісаны ў сувязі з агульнай гісторыяй народа і ў цеснай адзінстве з рускімі літаратурнаўцамі, гісторыкамі мастацтва, фалькларыстамі, а таксама работнікамі іншых сумесных навук. У кнізе паказана, як на працягу стагоддзяў, перадаючы шматлікія пераходныя і змагаючыся з вельмі неспрыяльнымі ўмовамі, беларускі народ упарта будаваў сваю культуру. Аўтары кнігі падкрэсліваюць роднасць культуры беларускага і рускага народаў, іх вялікую сувязь, спрыяльны ўплыў, які аказала перадавая руская культура на развіццё культуры беларускага народа. Чытаць атрымае правільнае ўяўленне аб асноўных этапах беларускай культуры.

У I—VIII раздзелах асабліва ўвага аддана развіццю беларускай культуры ў перыяд XIV—XVI стагоддзяў. Даўны агульна характарыстыку вуснай народнай творчасці, а таксама розным літаратурным жанрам той эпохі, аўтары кнігі падрабязна характарызуюць жывіцце і дзейнасць выдацкага сына беларускага народа Георгія Скарыны (XVI ст.). У кнізе падрабязна, што Скарына быў выдатным дзеячом беларускай культуры, які на сваіх поглядах стаў на ўзроўні перадавых мысліцеляў эпохі. Перакладаючы і выдаючы царкоўныя кнігі, асветляючы іх з'яўляючы і каментарыямі, у якіх ён імкнуўся даць чытачу некаторыя патрэбныя веды, Скарына садзейнічаў палітычнай і культурнай асвеце народа. Палыманай любоўю да народа была нахвненая перакладчыцкая і выдавецкая дзейнасць гэтага выдацкага дзеяча, які пашлаў пачатак друкаванаму слову і выдавецкай справе ў Беларусі, адыграў прыкметную ролю ў развіцці пісьмовай беларускай мовы.

Характарызуючы эпоху XVII—XVIII стагоддзяў, аўтары кнігі правільна адзначаюць, што развіццё культуры беларускага народа ў гэты перыяд адбывалася ў вельмі цяжкіх умовах імпэрыялістычнага панавання, у абставінах вострай класавай і нацыянальнай вайнаўскай барацьбы. Раздзел IX змяшчае чытача з далейшым развіццём кнігадрукавання ў Беларусі, з дзейнасцю праслаўленага рускага першадрукара Івана Федарава і яго блізкашага сучасніка беларуса Пітра Мясціслаўца. У раздзеле раскрыта рэальныя ролі каталіцкай царквы, якая імкнулася ператварыць беларускі народ у паслухмянага раба імпэрыялістычнаму прыгнёту і паставіць пераважна перашкоды на шляху развіцця яго культуры. Барацьба народа супраць каталіцкай рэакцыі, супраць сацыяльнага і нацыянальнага прыгнёту знайшла сваё адлюстраванне ў шырокім распаўсюджванні творчых палемічных характараў, а таксама ў развіцці беларускай літаратуры жанра палітычнай сатыры («Прамова Івана Малешкі, капітала на Смаленскага», «Ліст да Абуховіча»).

З другой паловы XVII стагоддзя ў гісторыі беларускай культуры — яшчэ больш цяжкі перыяд. Наступленне каталіцкай рэакцыі, якая прыкметна ўзмацнілася, прывяло да выціснення беларускай мовы з літаратурнага ўжытку. Аднак і ў гэты перыяд, адзначаецца ў кнізе, калі для развіцця пісьмовай літаратуры не было ніякіх умоў, народ працяваў захоўваць і развіваць родную мову, ствараючы на ёй вуснай палітычнай творы.

Уз'яднанне Беларусі з Расіяй стварыла спрыяльныя ўмовы для развіцця беларускай культуры. Раскрытачы добрыя ўплыў ініцыятыўныя ўплывы на культуру беларускага народа ў перыяд перахода ад феадална-прыгоніцкага ладу і сярэднявечнага капіталістычных адносін. Паспехі ў развіцці беларускай літаратуры ў пачатку XX стагоддзя аўтары кнігі правільна звязваюць з агульным уздымам рэвалюцыйнага руху ў краіне, з самаадданай барацьбой рабочага класа, які разбураў асновы самаўладства.

У раздзеле цэнтральнае месца адведзена аналізу творчасці класікаў беларускай літаратуры, выдатных майстроў мастацкага слова Янкі Купалы і Якуба Коласа, якія паставілі свой талент на службу працоўнаму народу. Творчасці Я. Купалы і Я. Коласа, якая ўзняла беларускую літаратуру да ўзроўня лепшых узораў брацкіх славянскіх літаратур, справядліва ацэньваецца як цэлая эпоха ў мастацкім развіцці беларускага народа.

Аднак указаныя раздзелы не пазбаўлены некаторых недахопаў. Аўтары кнігі падвяргаюць крытыцы ілжанавуковую творыю «Алінага пагоўку», паказваючы, што гісторыя культурнага развіцця беларускага народа была гісторыяй барацьбы двух культур: перадавой дэмакратычнай культуры, якая адлюстравала ідэалогію працоўных мас, і культуры буржуазна-нацыяналістычнай, што абсагоўвала інтарэсы эксплуатацыйнага. Але тэма важна марксісцкае пазнажанне не ва ўсіх выпадках атрымлівае неабходнае асветленне і канкрэтызацыю. Так, напрыклад, у кнізе трэба было-б больш падрабязна расказаць аб той барацьбе, якую вялі большавікі, супраць буржуазных нацыяналістаў, злученых ворагаў беларускага народа і яго культуры. Трэба было шыроў асветліць і барацьбу на ідэалогічным фронце, якая разгортвалася ў гадзі сталінскай рэакцыі.

Нельга паграбаваць ад аўтараў гэтай працы асабліва шырокага асветлення ўсіх пытанняў культуры. Аднак асобныя раздзелы мэта было-б некалькі пашырыць. Гэта дзюжна, перш за ўсё, раздзелы, прысвечаныя вуснай палітычнай народнай творчасці. Больш глыбокай распрацоўкі ў гэтай кнізе патрабуе гісторыя беларускага тэатра.

Выход у свет першага тома «Гісторыі Беларускай ССР» з'яўляецца значнай падзеяй у культуры нашай рэспублікі. Аўтары калектыўнай працы вылікую і патрабуюць работу, стварыўшы каштоўную працу па гісторыі беларускага народа.

Я. РАМАНОВІЧ

Беларуская класіка на сцэне

Вядомы рускі паэт Александр Твардоўскі, прагледзеўшы «Паўлінку» ў тэатры імя Янкі Купалы, назваў яе жамчужнай беларускага мастацтва.

Вось ужо дзесяць год, як гэтая чароўная камядзі не сыходзіць са сцены тэатра імя Янкі Купалы.

Хаця мінула дзесяць год з дня прэм'еры «Паўлінкі», якая адбылася ў г. Томску ў часе вайны, прабывалася сталасці Яніму і Паўлінцы, якія і дзесяць год назад не былі дзецьмі, усё-ж на-рэшаму моцна і ярка гучыць прыемы голас Р. Кашальнікавай-Паўлінкі і яшчэ больш гарача і тэмпэраментна І. Шацкі-Янік прыжываюць ёй у каханні.

На-рэшамым заўста кажуць традыцыйную «Лявоніху» Г. Глебаў — Пустарыч, Л. Рэжэя — Альбета, В. Дзялоска — Крыніцкі, В. Пала — Агата, а В. Платонаў — Выкоўскі навучае Паўлінку новымым танцам. Але ўсё-ж нельга абмінуць і той факт, што тэатр не клопаціцца аб перамяненні спектакля новымі выканаўцамі, каб захавач готую «жамчужны» і «дыямант» наоўта ў рэпертуары, як гэта робіць Маскоўскі мастацкі тэатр СССР імя М. Горькага. (Успомнім такі спектакль, як «Сіняя ітупка».)

Гадзі быццё і не змогуць-жа адны і тыя-ж выканаўцы вечно выступаць у сваіх ролях, патрэба поўнацэнная змена, якую можа падрыхтаваць пяер, накуль асноўныя выканаўцы шчы могуць перадаць свой вопыт, навучны майстэрству сваю маладую змену!

Новай у вачы «Класічнай камядзі з'яўляецца пастаўка вядоўля В. Дуліна-Марцінкевіча «Шынкае шляхці». Некалі ў дваццатых гадах была мастацкі кіраўнік тэатра імя Янкі Купалы Я. Міровіч паставіў «Шынкуе шляхці», як сатырычную камядзі. Ён зыходзіў з таго, што ў маладым у тыя гадзі калектыве не было ніякіх акцёр-майстроў вядоўлянага жанру. Такія акцёры выходзілі гадамі ў старых правільных тэатрах, якія значыліся заканчалі кожны свой спектакль вядоўлем або фарсам. Вядоўляны акцёр павінен умець спяваць і танцаваць і, што самае галоўнае, умець апраўдаць і зрабіць арганічным кожны, самы неверагодны тэатральны трук, вострыя сцэнічныя мізансцены, праясціць роль з камядзінай лёгкасцю і бяспам.

Рэжысёр В. Саннікаў вырашыў паставіць «Шынкуе шляхці» ў жанры вядоўля. З найбольшай паўнамоцтва гэта вывільна ў вобразе Куртэгі, гэтага традыцыйнага вядоўлянага пераважа, старога халасцяка, які абавязкова хоча ажаніцца з маладыняй. Асоль і розныя камядзіныя сітуацыі. З. Стома, які выконвае ролю Куртэгі, спявае і танцуе. Вядома, «спявае» трэба разумець вельмі адносна. Для спяваў у З. Стома няма ніякіх вальныхых мажлівасцей, ён проста падпявае звычайным куплетным рэчытвам. У гэтай частцы яго выкананні няма неабходнай акцёрскай лёгкасці і свабоды ў вядоўляна. Адуцаецца напружана і шурпатаць. Што да створанага акцёрам вобраз-характара, дык ён досыць яркі.

Не ўсе яны адноўляючы па сваёй прафесійнаму ўзроўню. Лепшыя з іх гавораць аб умени прадаваць з натурай, але не заставаюць яе паломе, аб веданні іслухалогі чалавека і агульнай мастацкай культуры. Іншы-ж носяць сляды яшчэ недастатковага прафесійнага ўмення.

Але што з'яўляецца агульным для творчых маладых скульптараў, — гэта шчырасць, цэпныя, з якімі яны працуюць над сваімі творами і імкнучца на меры сваіх сіл раскрыць тэму, выказаць свае адносіны да яе.

Адказную творчую задачу вырашае М. Робертан, стварыўшы ў мармуры вобраз народнага паэта Беларусі Якуба Коласа.

У пластычна свабодным, якмык руху галавы паэта адуцаецца натуральна жывіцёвая пастава. Некалькі суровы, пракліны погляд выказвае глыбокія думкі. З вялікім тактам перададзенае вопкае падабенства спалучаецца з адухоўленасцю аблічча.

Л. Робертан закончыў партрэт народнага паэта Беларусі Янкі Купалы. Вялікасць тэмы, высокая гістарычная і грамадская роля абодвух пісьменнікаў унесла некаторы падабенства ў рашанні пластычнай формы іх партрэтаў.

Але гэта не заўтарэнне той-жа формы, што ў партрэце Я. Коласа, а стварэнне, прадкытаванае зместам і індывідуальнымі асаблівасцямі вобраза Янкі Купалы.

Вялікае партрэтнае падабенства, глыбокі ўдумлівы погляд, адухоўленасць раскрываюць праўдывы, нахвненны вобраз народнага паэта. Партрэт мае рысы ірычнай узніслаці. Гэтая работа сведчыць аб значным творчым росце яе аўтара.

Стары круцель, які гатовы скрываць душою, калі гэта яму выгада, — Куртэга ў выкананні З. Стомы смешны, але не агідны. І рожкура і акцёр траўтуюць яго ў плане гумару, а не сатыры, яны паяшпаюцца над старым бабылем, іранізуюць над ім, дабрадушна пасмейваюцца, а не выкрываюць яго хіцвасці, агамі і двудушнасці.

Ул. Уладзімірскі, які выконвае ролю станавага прыстава Кручкова, робіць гэтага ненажэрнага хапугу і нахабніка страшным у яго паліцэйскім деспатызме і свавольстве. Кручкоў — Уладзімірскі адуцае сюрд цэпных і запалохных пінчукоў нічым неабмежаваным гаспадаром. Ён абмахаўвае іх самым нахабным спосабам, тарарытуючы грозна чытаць розныя выдуманыя ім несусветныя законы, якія ён, на выразу пінчукоў, «як ропу грызе».

Кручкоў — Уладзімірскі дзейнічае «мертвай хваткай». Накрываюць, запалохаць экзекуцыйна, турмом, адцёрці штраф над выглядам розных пошлін, судовых абораў і т. п. і пакласці гэты «штраф» сабе ў кішэню — вось металічны кабарніцкай дзейнасці. «Ой, готыя юрысты, — гавораць пінчукі, — прысудыць, абярнуць усіх дачыста і паедуць сабе». Характарыстыка вобраза з гэтага бою зорна адуцае вельмі выразна і пераканальна. Сапраўды, ужо нават сам знешні выгляд Кручкова — Уладзімірскага пакаіда на пінчукоў моцнае ўражанне. Каржакаваты, з грозным позірмак і вялікімі натапыранымі вусямі, рэзкім уладным голасам, Кручкоў трымаецца саваніта, ходзіць перавальваючыся, яго велічынны кулак то грывіць па стаце, то некаму пераканальна паржае. Уладзімірскі месцамі залішне наіцкае на голас, заафта напорыста размаўляе і дзейнічае з пінчукамі. Гэта часам пераходзіць межы рэальнага. Трэба таксама ўлічыць і вырашай пазнаць тэма месцы ў ролі, дыс Кручкоў загірвае са шляхці, ды ён гаворыць: «Я вам родны, я вам брат». Гэтым ён хоча паказаць, што сам ён добры і чысты чалавек, але-ж законы, маўляў, такія. Гэта вельмі важна і для фіналу п'есы, ды Кручкоў хітра надуцае аднаго шляхціца на другога, каб ізноў узнікла сварка і бойка, якая дасць яму мажлівасць пагрэць рукі.

На жал, вельмі няспела і мала выраза раскрыты В. Іппольскім вобраз Піскулькіна, гэтай «справой Руку Кручкова», пахаліма і хірдца, прыгнана даяляць і хабарніца. У выкананні аргыста Піскулькіна нагадае хутчэй дробнага жуліка, чым судзейскага кручкова, які можа закруціць магі нават самаму спрыжыканаму супіцу. Калі Кручкоў крычыць і паржае, дык Піскулькіна павінен наднаорт-ціха і лагодна ўадуцаць хабарныя справы. Уадуцаецца, што гэты прырада і пралаза павінен быць увесь час у дэяні — выглядаць, ды-б яшчэ і чым можа пакыцца, скарыстоўваючы неўчытка і гавардзіць пінчэй шляхці.

Яркі, малаўнічыя фігуры шляхцічаў, якія пасварніліся, ствараюць П. Малчанаў і С. Хацкевіч.

Маладыя скульптары

Рознастайнасць жанраў, сюжэтаў, тэм, свежасць і навізна матываў — вось першае ўражанне ад творчасці маладых беларускіх скульптараў.

Сярод іх работ — партреты выдатных сучаснікаў, дзеячоў культуры мінулага, скульптуры, якія адлюстравваюць тамы радзанай сацыялістычнай працы, мацірынства, шчаслівага маленства і многія іншыя.

Не ўсе яны адноўляючы па сваёй прафесійнаму ўзроўню. Лепшыя з іх гавораць аб умени прадаваць з натурай, але не заставаюць яе паломе, аб веданні іслухалогі чалавека і агульнай мастацкай культуры. Іншы-ж носяць сляды яшчэ недастатковага прафесійнага ўмення.

Але што з'яўляецца агульным для творчых маладых скульптараў, — гэта шчырасць, цэпныя, з якімі яны працуюць над сваімі творами і імкнучца на меры сваіх сіл раскрыць тэму, выказаць свае адносіны да яе.

Адказную творчую задачу вырашае М. Робертан, стварыўшы ў мармуры вобраз народнага паэта Беларусі Якуба Коласа.

У пластычна свабодным, якмык руху галавы паэта адуцаецца натуральна жывіцёвая пастава. Некалькі суровы, пракліны погляд выказвае глыбокія думкі. З вялікім тактам перададзенае вопкае падабенства спалучаецца з адухоўленасцю аблічча.

Л. Робертан закончыў партрэт народнага паэта Беларусі Янкі Купалы. Вялікасць тэмы, высокая гістарычная і грамадская роля абодвух пісьменнікаў унесла некаторы падабенства ў рашанні пластычнай формы іх партрэтаў.

Але гэта не заўтарэнне той-жа формы, што ў партрэце Я. Коласа, а стварэнне, прадкытаванае зместам і індывідуальнымі асаблівасцямі вобраза Янкі Купалы.

Вялікае партрэтнае падабенства, глыбокі ўдумлівы погляд, адухоўленасць раскрываюць праўдывы, нахвненны вобраз народнага паэта. Партрэт мае рысы ірычнай узніслаці. Гэтая работа сведчыць аб значным творчым росце яе аўтара.

Калі Ціхан Пратасевіч ў выкананні П. Малчанава паказаны, як чалавек мала-рухомай, тутадум, дэжабо, які і на свет глядзіць маленькімі соннымі вачыма і больш за ўсё баіцца, каб яго не лупцавалі ды яшчэ без поцілкаў, што можа пашкодзіць яго шляхцёўска гонару, то Іван Ціхай-Ільскі ў выкананні С. Хацкевіча знешне з'яўляецца поўнай яго супрацьлегласцю. Ён высокі, худы, вельмі рухавы і фанабэрылі. Але абодвух іх аб'ядноўвае адны і тыя-ж рысы характара. Абодва шляхцікі вельмі ганарлівыя і злыя. Гэтыя іх якасці акцёры даюць вельмі выразна, у яркай камядзінай форме.

Занадта бытавая фігура ў Н. Гойд, якая выконвае ролю Кулі

